

בשער כפר תקשורת בתל-אביב

הקטע שלהלן לקוח מתוך הסיפור "מאמש" במקור ששולב, כאמור, בתוך הגולים, פרק כז, עמ' 139-143, בתל-אביב שלאחר שיבת הגולים אליה. עיתון העבודה הוא בן-דמותו של כתב העת הפועל הצעיר ועורכו בהגולים הוא שמואל רבין, בן-דמותו של יוסף אהרנוביץ, בעלה של דבורה בארון. כל הדמויות מבוססות על דמויות אמיתיות, בשינויים כמובן, וחלקן גלגוליהן של דמויות קדומים, כדי להדגיש את המחזוריות ההיסטורית של החיים. הסיפור "מאמש" מסתיים בחתונות כדי לבטא עתיד אופטימי של המשכיות לא רק לאחר מלחמת העולם הראשונה, שהיא התשתית ההיסטורית של הסיפור, אלא בעיקר לאחר מלחמת העולם השנייה, שהיא התקופה שבה נכתב; בבחינת הרחקת עדות. הנישואים יצאו אל הפועל על אף כל האזהרות, הדברים הקשים שאומרת המספרת, בת-דמותה של דבורה בארון: חנה רבין ובתה נעמי, כנגד מוסד הנישואים בכלל וכנגד הנישואים לעסקן באזניה של רונייה ברן, העומדת להינשא לעסקן ולעיתונאי חיים ברמן.

ספרה של דבורה בארון, הגולים, הופיע לאחר מותה בהוצאת עם עובד, בספריה לעם, בשנת 1970. הוא צורף על ידי בתה, צפורה אהרנוביץ, משני הסיפורים העצמאיים "לעת עתה" (תש"ג/1943) ו"מאמש" (תשט"ו/1955). הראשון הוא סיפור הגלות במצרים והשני הוא סיפור השיבה לארץ ישראל ב-1919, לאחר שהאנגלים כבשו את ארץ ישראל מידי התורכים במלחמת העולם הראשונה.

דבורה בארון נהגה לפרסם פרקים מסיפוריה בכתבי עת שונים כדי להתפרנס, מבלי לציין שאין אלה סיפורים עצמאיים אלא פרקים מסיפורים. היה עליה לחץ של העורכים, היא כתבה מעט, וזו הייתה אחת הדרכים לקבל שכר סופרים.

נורית גוברין

דבורה בארון / כרוניקה

לחיים ברמן, סופרו של העתון "העבודה", ניתנה בבית-הפנסיון של נחמה רוטשטיין עלית-הגג "הקטנה", ובה — כמו בזו של אלישע בזמנו, בבית-השונמית — מטה, שולחן וכסא וגם מנורה.
משלו הביא הנה רק חבילת כלי-מטה, מזודה ומפוחית.
זו, כאשר הוא, בשעת עייפות או דכדוך-נפש, ריפרף בה כה וכה באצבעותיו, נשתררה בחדרים למטה שתיקת-קשב, והאנשים שם נחה עליהם רוח-עצב.
הים שמנגד, אשר תכלתו מילאה באולם האכילה את הראי הגדול, כמו נתקרב, ונעמי רבין דימתה לראות או בחולות שעל שפתו את עקבותיו של הנביא בן אמתי שברח מלפני האלהים, והאבנים המנצנצות בהם נראו לה כשברים מאותם הכוכבים, שהם נופלים בלילה מן השמים.
יפה-עינים ונאצל ולבוש תמיד חולצת-סטין (בחורף — מתחת למעילו), שגוהצה למשעי עלידי דודתו חזה-רישה מנוה-גנים, כי היא אשר כיבסה את בגדיו וגם סיפקה לו מגנה פירות וירקות, שהם הנם עיקר מזונו, הואיל והוא מאוכלי הצמחים היה.
בעודנו ילד בבית-אביו, במאיקוב, ראה פעם במטבח איך שנותח אוקונוס חי, שהובא מן השוק, והוא בא אל אמו ושאל למה עשו לו כך. "הן זה מכאוב לו" — אמר בפרצו בכבי, והוא לא נגע עוד מאז במאכלי דגים, וכשגדל ועמד על דעת, הדיר את עצמו מכל דבר הבא מן החי.
בבתי-האוכל אחר-כך, בכרכים, היה מדלג במבטו על נתחי-הצלי שבצלחות-האוכלים, ולעצמו הזמין רק מעט ירק, שהוגש לו על שולחן צדדי.
נחמה רוטשטיין, כשבא לאכול את ארוחת-הצהרים על שולחנה, לא היתה דעתה נוחה בתחילה מן המזון ה"עשבי" הזה, אבל כשראתה בטשן הזמן, כמלצר

כספיים, וזכו לבסוף אחרי ישיבה ארעית באוהלים ובצריפים, לבית-מגורים ממש, ארבע פינות שלהם עצמם.

חן של ילדות נראה בבתים רעננייטיח אלה וכעין חיוך של נחת-רוח שבו נדבקו מבעליהם, ובלילה, כשהוארו מבפנים, הביטו חלונותיהם אל העוברים ושבים כעיניים דורשות טוב.

בית הלא כיצור חי הוא עם פרצופו וצביונו שלו, וישנם, כביכול, יחסים נפשיים בינו ובין בעליו. קולט הוא כלב מסור את אנחתו ועונה בהד נאמן לצחוק, והאיש מצדו רק צל-קורתו של זה ימתק לו ועליו געגעויו בכל זמן שהוא פורש ממנו והולך.

לפנים בישראל כשנמצא נגע באיזה בית-דירה, היה זה כאילו חלה אחד מבני-המשפחה, וקראו או לכהן, שהוא בעת ההיא גם הרופא. וזה, אם לא היה החולי ממאיר, עשה את ה"טיפול" הדרוש, ניתח, ניקה וחיטא. עד אשר נרפא המנוגע ושב לאיתנו.

חיים ברמן, כשהגיע הנה בשעת סיורו, עשה לו כמין הניה קטנה. סילק את פנקסו לכיס צדדי ומסר את עצמו להסתכלות שיש אתה הנאה אסתטית בלבד: הבהובי-לובן של כבשים המתנשבים על חבל ברוח, משחק זהירו-שמש ותכלתיים בוגוגיות של חלון עם מלמלת וילון מאחוריו, ואיו גבעולי-ירק מופלאים, ראשוניים, שבקעו פה מתוך אדמת-השממה והמעלים על הלב את מאמר האלהים: תדשא הארץ דשא עשב.

מאחורי הבתים, בחולות שלא יושרו עוד, כבשו יושבי הרחוב שביל, שהוא מוליך דרומה, ואליו נטה האיש בחזירתו אל "השכונה החדשה", בא ועבר פה את הרחובות לראות מה נתוסף בהם מאז ביקרו האחרון: בית-מלאכה, משתלה, או חנות למיני-סחורות שטרם היו בארץ. אם ידע שעומדת לבוא ביום זה אניה נושאת עולים, פנה והלך אל הנמל ועמד ותביט עם רבים אחרים היאך נפוצות עם, נידחים מכל קצות-העולם, שבים ועולים לחוף אדמתם.

מהם כניצולים מספינה טרופה — אנשים רצוציגו ותשושי-כוח, שעדיין הם מתנוודים מאי רגילות לחוש קרקע תחת רגליהם, ומהם בחורים גידולי מחתרות, חסוני-גוף ורבי-כוח, אשר שריירי-זרועותיהם דרוכים ושרוולי חולצותיהם חפותים כשל מי שמוכן לגשת לעבודה.

חיים ברמן, נאמן לאובייקטיביות, שעליה הוא מצווה, רשם גם פה רק את מספר הבאים, שמות מקומות-מוצאם והדרכים שעברו במשך זמן-הנסיעה, ביום מסירת "החומר" לדפוס בדק אותו עוד פעם, וכמעשה גדעון בגיות

הצמר, סחט ומיצה כל המטולל, ואחר שעבר עוד עליו העורך, נקבע בעתון במקום המיועד לו, כרשימת-כרוניקה, שעתידיה היא לאחר זמן לשמש חומר-בנין להיסטוריון ולאיש-האפוס, בבואם לספר את קורות הימים האלה.

של דניאל בזמנו, כיו "מראהו טוב", השתדלה רק להתקין את הירקות בטעם טוב ובצורה נאה, וכאמו החזנית בעודנו נער, הציצה פעם בפעם בשעת אכילתו מן המטבח לראות אם הכל ערב לו, ואף הוא, כדי לגרום לה נחת-רוח, כמו לאמו לפניו, אכל כל מה שהוגש לו, שתה את הקהה הממותקת שניתנה לו כתוספת מזון ואחרי זה עלה לחדר-עליו ועמד להפוך שם את "החומר" שבפנקסו לרשימות כרוניקליות בשביל העתון "העבודה".

תוך כדי התשוטטו במשך שעות ב"שכונה החדשה" ובסביבתה, אסף את זה, טפות טפות, כדבורה את מיץ-הצמחים. הסתכל, תר ובחן והעלה את זה שקלט על דפי הפנקס. ובבית, אחר-כך, על שולחנו, עשה את מעשה ה"הפרדה":

לקח בשביל חלק הידיעות של העתון את המספרים והעובדות, והשאר, דברים שיש בהם לחלוחית של רגש או שיתוף של יחס נפשי, סילק הצדה. לכל היובר הוציא מכאן לפעמים כמה שורות בשביל מכתבו לרוניה ברן.

בשעת-בוקר מוקדמת יצא על-פירוב לסיורו, לבוש חולצת-סטין נקיה ועטו הנובע אתו — הוא פנה קודם כל למגרשי הצפון, ממקום שעלו ריחות של סיד, חצץ לח וקול ענות של בניה.

חלקות האדמה השוממה היו אלה, אשר האנשים שלהם קמו למקנה, עמדו להפכן למקומות ישוב.

בתוך הווהר הכחלחל של שמים וים הבהירו שם בקבוצות שלדי-בתים, שדומה היה כי תוך כדי הבטה בהם הם הולכים ורבים.

למסתכל מרחוק נראה כמחנה של צבא כובש, הצועד בבטחון-מנצחים קדימה, בעוד שנאות-השממה על שרידי-הגפנים ומאורות-התנים כאילו נרתעים והולכים ונסוגים לאחור.

כחלון לפני אלה הלך גדוד מישרי החולות, אשר בעזרת מריצות ומיני סוללות עשויות מקרשים, המישו גבעות ממקומן, סתמו בהן את הבקעות והכשירו כן את הקרקע לפני הבונים, שבאו והתפשטו פה עם כלי מלאכתם.

בחורים פליטי ארצות וחזיתות שונות היו ביניהם, היודעים להחזיק באת כמו ברובה. יהודים פרסים ובבלים מגודלי-זקן ויחפירי-רגלים, מסוגו של אבא חלקיה, ותימנים חלושי-גוף ומהירי-תנועה, שעשו יחד עם כל האחרים בוריות ומתוך כובד-הראש והחפזון של אנשים, אשר מפני אינו נסיבות התמהמהו ופיגרו במלאכתם, ושעכשוו אצים הם "להדביק" ולמלא את זה שהחסירו.

יש אשר באחת החלקות פה, בלב-החולות, הונחה אבן-פינה לאיזה בנין ציבורי.

ליד הפירה, בין ערמות של חמרי-בנין, עמדה חגיגית קבוצה של אנשי-מעש, ואחד נכבד, ממניחי היסודות, קרא במגילה, שאותה עמדו להטמין, כי הנה בכך וכך שנים לחורבן ניגשים פה עתה לבנין, ורגע אחד הוא או כל המעשה הנעשה פה באור חדש, ואלה שהם גלויי עינים יכלו לראות היאך שני הקצוות, של הסוף או והתחלה עכשו, מתקשרים.

כאי שקט בצדם של אלה היה הרחוב שכבר נבנה, שתי שורות של בתים יחידי-קומה, אשר אנשים גדולי-אמונה ומעוטי-אמצעים הקימו פעם את יסודותיהם מתוך הבטחון שאלהים הוא אשר יעשה את השאר, וחסכו בידה עם זה פרוטות. משכרם הדל, ביקשו הלוואות מקרובים שמעבר לים ודפקו על דלתות של מוסדות